

**Na žiadosť Kňazskej rady Banskobystrickej diecézy,
zidanej dňa 22. októbra 2015 v Banskej Bystrici,
postupne uvádzame hlavné pastoračné zásady,
podľa ktorých sa treba riadiť pri vysluhovaní sviatostí**

Sviatosť pokánia

Povinnosť spovede po ťažkom hriechu a pred svätým prijímaním

Svätý Pán Boh znova a znova vyzýva ľudí: „Budte svätí, lebo ja, Pán, váš Boh, som svätý“ (por. *Lv* 19, 2). Kresťan je krstom povolaný, aby žil sväto.

Milosť posvätenia človeka nie je obyčajné „zabudnutie hriechov“ Bohom; ani anonymná „kvalita“ alebo „stav“ duše; milosť posvätenia robí človeka svätým a znovuzrodeným, premeneným Bohom – milosťou a láskou, ktoré Svätý Duch vlieva do srdc ospravedlnených (por. *Rim* 5, 5) a ktoré v nich zostávajú, pričom ich robia „novými ľuďmi“ (*DH* 1528, 1561).

Hriech veľmi škodí jednotlivcovi aj svetu. Origenes (+253) napísal: „Kde sú hriechy, tam je mnohosť, tam sú schizmy, herézy a rozpory. Kde je však čnosť, tam je jednota, tam je súlad, na základe ktorého všetci veriaci mali jedno srdce a jednu dušu“ (*In Ezechielem homilia* 9, 1).

Pán Ježiš naliehavo vyzýva veriacich, aby ho prijímali vo sviatosti Eucharistie (*Jn* 6, 53). Aby však veriaci mohli dobre odpovedať na túto výzvu, musia sa na túto veľkú a svätú chvíľu pripraviť (*1 Kor* 11, 27-29). Preto ten, kto si je vedomý ťažkého hriechu, musí skôr, ako pristúpi k prijímaniu, prijať sviatosť pokánia, vyspovedať sa (por. *KKC* 1385; kán. 916 *CIC*).

Je katolíckou dogmou: „Eucharistiu dovolene prijíma ten, kto nemá svedomie zaťažené smrteľným hriechom.“ Por. *Jn* 13, 10-11; *1 Kor* 11, 27-29; Tridentký koncil, r. 1551, *DH* 1661; por. kán. 916 *CIC*.

Pravidelná sviatosť pokánia – prehlbovanie duchovného života

Hoci spoveď z každodenných previnení (zo všedných hriechov) nie je striktné potrebná, Cirkev ju veľmi odporúča (por. *DH* 1680; kán. 988 § 2 *CIC*; *KKC* 1458). Veď pravidelná spoveď z našich všedných hriechov nám pomáha formovať si svedomie, bojovať proti nezriadeným náklonnostiam, nechať sa vyliečiť Kristom a robiť pokroky v živote podľa Ducha. Keď touto sviatosťou častejšie prijímame dar Otcovho milosrdenstva, pobáda nás to, aby sme boli milosrdní ako on (duchovný odkaz Svätého roka milosrdenstva).

Nenahradiiteľná služba kňaza – spovedníka

Kristus Pán po svojom zmŕtvychvstaní poslal apoštolov, aby v jeho mene hlásali všetkým národom pokánia na odpustenie hriechov (*Jn* 20, 19-23; *Lk* 24, 47). Apoštoli a ich nástupcovia, spolu s kňazmi – svojimi pomocníkmi, vykonávajú kňazskú službu zmierenia najmä tým, že vo sviatosti pokánia udeľujú odpustenie hriechov. Tak kajúcnikov zmierujú s Bohom a s Cirkvou vďaka moci kľúčov, ktorú dostali od Krista Pána. V tejto službe nemôže spovedníkov nikto nahradiť.

Preto je potrebné, aby sa v našich kostoloch pred každou svätou omšou spovedalo minimálne pol hodinu; kde je to možné aj v nedeľu. V spovednici treba byť aj vtedy, keď sa aktuálne nikto nespovedá. Kňaz – spovedník svojou prítomnosťou v spovednici, svojou dispozíciou, vyzýva veriacich k pokániu a dáva im – aj tým váhajúcim – možnosť spovedať sa.

Vytvárať podmienky na spovedanie veriacich

Pápež Ján Pavol II. vydal r. 2002 apoštolský list *Misericordia Dei* o slávení sviatosti pokánia. V ňom naliehavo žiada, aby sa veriacim zabezpečili čo možno najlepšie podmienky na spovedanie: „Miestni ordinári, ako aj farári a rektori kostolov a svätýň musia pravidelne preverovať, či skutočne jestvujú čo možno najprístupnejšie podmienky na spovedanie veriacich. Odporúčame najmä viditeľnú prítomnosť spovedníkov na kultových miestach počas stanovených hodín, prispôbenie týchto hodín skutočnej situácii kajúcnikov a zvlášť pripravenosť spovedať pred svätými omšami, ale aj vyjsť v ústrety potrebám veriacich počas slávenia svätých omší, ak sú k dispozícii ďalší kňazi“ (*Misericordia Dei* 2).

Znamená to, že tam, kde je to možné, lebo je tam viac kňazov, treba umožniť veriacim, aby sa vyspovedali aj počas nedeľnej svätej omše.

Prvé piatky a adorácia

Svätý Otec František počas návštevy Ad limina v r. 2015 vyzval biskupov Slovenska, aby prehlbovali a rozvíjali duchovný život svojich veriacich najmä pomocou Eucharistie. S hodným svätým prijímaním veľmi úzko súvisí sviatosť pokánia. Preto je veľmi žiaduce, aby kňazi radi, dostatočne často a dobre vysluhovali sviatosť pokánia.

V našej diecéze platí: treba spovedať aspoň pol hodinu pred každou svätou omšou; vo zvýšenej miere treba spovedať pred prvým piatkom; tam, kde to kňazovi okolnosti dovoľujú treba spovedať aj v nedeľu a kde je viac kňazov aj počas svätých omší. Svätá stolica vysoko ocenila časté spovedanie veriacich na Slovensku rozšírené a podporované praxou prvých piatkov.

Žiadame všetkých dušpastierov, aby hľadali spôsoby, ako privádzať deti (už od prvého svätého prijímania) a tiež mládež k pobožnosti deviatich prvých piatkov (svätá spoveď, sväté prijímanie, adorácia pred Eucharistiou), lebo to je najlepšia vzdialená príprava na prijatie sviatosti birmovania a neskôr aj manželstva (resp. vysviacky).

Miesto vysluhovania sviatosti pokánia

Riadnym miestom vysluhovania sviatosti pokánia je kostol (kaplnka) a spovednica (kán. 964 § 1, 3 *CIC*). Spovednica musí vyhovovať nielen estetickým, ale aj praktickým podmienkam: vetranie, osvetlenie, zvuková izolácia.

Sviatosť pokánia možno z oprávneného dôvodu vysluhovať aj na inom, ale vždy na vhodnom mieste (vždy musí byť zachované posvätné súkromie pre obrad). Spovedať možno aj v tzv. spovednej miestnosti. V zmysle listu pápeža Jána Pavla II. *Misericordia Dei* z r. 2002 (por. bod 9) odporúčame, aby na dverách spovednej miestnosti bolo priehľadné sklo. Tým sa ochráni česť a dobré meno spovedníka pred možným ohrozením a zneuctením (najmä pred krivým obvinením z obťažovania).

Spovedanie viacerých spovedníkov

Pred sviatkami (Vianoce, Veľká noc, púte, pred birmovaním, hody...) vysluhujú sviatosť pokánia v jednom kostole viacerí spovedníci, čo je chvályhodná prax. Je dobrým zvykom podávať vyspovedaným veriacim aj sväté prijímanie. Sväté prijímanie vyspovedaným možno podávať len za týchto podmienok:

- Sväté prijímanie treba podať v rámci celého obradu vysluhovania svätého prijímania mimo svätej omše; obrad nemožno svojvoľne skracovať.

- Ak je spovedným dňom nedeľa (alebo iný sviatočný deň, kedy je povinná účasť na svätej omši) sväté prijímanie treba podávať tak, aby nevznikol u veriacich dôvod na vynechanie (v ten deň povinnej) svätej omše. Teda: Pri každom obrade rozdávaní svätého prijímania treba nahlas oznámiť, že prijatie prijímania nenahrádza povinnú účasť na svätej omši.

Individuálna svätá spoveď

Pripomínáme, že individuálne a úplné vyznanie a rozhrešenie je riadnym spôsobom, ktorým sa veriaci zmieruje s Bohom i s Cirkvou (kán. 960 *CIC*). Konferencia biskupov Slovenska dňa 18.3.2003 po náležitom skúmaní situácie vyhlásila, že na Slovensku nie sú také okolnosti, žeby bolo treba pristúpiť k rozhrešeniu viacerých kajúcnikov súčasne bez predchádzajúceho individuálneho vyznania hriechov.

Spovedník a výchova svedomia

Spovedník je zároveň lekár, sudca i učiteľ, a preto – ako služobník Cirkvi – sa musí verne pridrižovať nauky magistéria (por. kán. 978 *CIC*). Náročná služba spovedníka oprávnene vyžaduje predpoklady prirodzené (ľudské kvality, stupeň vzdelania) i nadprirodzené (Božie a cirkevné poverenie, svätenie), a preto túto službu nemôže vykonávať hocikto. Tomáš Akvinský (+1274) učil, že spovedníkom môže byť len ten, kto prijal kňazskú vysviacku (por. *Hebr* 5, 1), a tak sa stal Kristovým služobníkom zmierenia (por. *Theologická summa; Supplementum IV.*, 19, 3).

Vysvätený kňaz musí mať k platnosti rozhrešenia hriechov aj spovednú jurisdikciu. Žiadame, aby tí spovedníci, ktorí majú jurisdikciu udelenú na dobu určitú, pred uplynutím jej právomoci písomne požiadali ordinára o jej predĺženie.

Svedomie je najskrytejším jadrom a svätyňou človeka, kde je osoba sama s Bohom, ktorého hlas sa ozýva v jej vnútri (konštit. *Gaudium et spes* 16). Podľa pastorálnej teológie je svedomie ozvena Božieho hlasu v človeku.

Výchova ľudského svedomia je nevyhnutná. Naši veriaci sú vystavení negatívnym vplyvom konzumného sveta a hriech ich pokúša, aby dali prednosť vlastnému úsudku a odmietli učenie magistéria (por. *KKC* 1783). A tu spovedník zohráva veľmi dôležitú úlohu: formovať svedomie penitenta (por. konštit. *Gaudium et spes* 43; 52), a to nie svojvoľne, ale podľa učenia predkladaného autoritou Cirkvi (*KKC* 1785). Dobrá svätá spoveď je prostriedkom posvätenia kajúcnika i spovedníka.

Ako kvalitne sa kňaz sám spovedá, tak kvalitne spovedá aj druhých (Ján Pavol II., +2005).

Sviatosťné pokánie detí

Pápež Pius X. (1903-1914) záväzne určil, že deti sa môžu spovedať vtedy, ak chápu, že hriech je urážkou Boha.

Občasná prax najprv umožniť deťom prijať Eucharistiu a až neskôr ich priviesť ku sviatosťnému pokániu, nemá dostatočné teologické odôvodnenie. Sviatosť pokánia predsa nie je určená len na odpustenie ťažkých hriechov, ktoré deti naozaj nemusia spáchať, ale aj na odpustenie ľahkých hriechov a na rozmnoženie posväcujúcej milosti. A v druhom rade sviatosť pokánia nezmieruje kajúcnika len s Pánom Bohom, ale aj s Cirkvou a so sebou samým.

Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatosťní v r. 1977 nariadila, že majú prestať neodôvodnené pokusy podávať deťom sväté prijímanie bez predchádzajúcej sviatosťného pokánia.

Nedovolené spoločné vyznávanie hriechov viacerých kajúcnikov

V niektorých komunitách sa začala zavádzať tzv. spoločná spoveď manželov, priateľov, členov veriacej skupiny či hnutia.

Spoločné vyznanie nemá dostatočné ani teologické, ani psychologické odôvodnenie. Cirkev od počiatku chránila spovedné tajomstvo, ktoré vzniklo na základe spravodlivosti (každý penitent má právo na dobrú povesť a na intimitu) a zbožnosti (dôvera k sviatosťnému; dôvera k spovedníkovi, ktorý vystupuje in persona Christi). So spovedným tajomstvom nemožno riskovať.

Psychologicky táto prax tiež neobstojí, lebo predpokladá, že manželia (priatelia, členovia hnutia) budú stále „ideálni“, že sa vyhnú všetkým krízam i vzťahovému napätiu a že vstupom do manželstva (do veriacej skupiny) prestali byť originálni (so svojím „ja“ i s potrebou osobnej úcty). Pri spoločnom vyznaní sa krehká ľudská úcta vystavuje veľkému nebezpečenstvu a strata úcty ohrozuje každý blízky vzťah.

Pápež sv. Lev Veľký (440-461) r. 459 nariadil: „Prikazujem všetkými prostriedkami postaviť sa proti bezočivej (drzej) novote, ktorá sa protiví apoštolskému poriadku... Len vtedy možno viac ľudí pozvať k (sviatosťnému) pokániu, keď ľud nebude počuť svedomie spovedajúceho sa“ (*DH* 323). V kresťanskom staroveku sa hriechy vyznávali biskupovi súkromne.

V odmietavom postoji Cirkvi voči tzv. spoločným spovediam badať jej rešpekt voči sviatosťnému, v ktorej ide o najhlbší vzťah intimity medzi veriacim človekom a Pánom Bohom a rešpekt k spovednému tajomstvu (kán 1388 *CIC*). Cirkev žiadne spoločné vyznanie nepovoľuje (por. *Ordo Paenitentiae*, r. 1973).

Diecézní exorcisti – neľahká a potrebná služba

S prítomnosťou zla vo svete je konfrontovaný každý človek. Prítomnosť zla vo svete je aj osobná – týmto osobným zlom je zlý duch, teda diabol. Cirkev má moc a povinnosť vyháňať diabla, ide o tzv. exorcizmus (*KKC* 1673). Cieľom exorcizmu je vyháňať zlých duchov alebo oslobodiť človeka od diabolského vplyvu, a to duchovnou autoritou, ktorú Ježiš Kristus zveril svojej Cirkvi. V jednoduchej forme sa exorcizmus vykonáva pri slávení sviatosťného krstu či pri Modlitbe Pána. Slávnostný, tzv. veľký exorcizmus, môže vykonávať len kňaz, a to iba s osobitným a výslovným dovolením miestneho ordinára (kán. 1172 *CIC*). Pre našu diecézu sú

do úradu diecéznych exorcistov vymenovaní nasledujúci traja kňazi: ThLic. Vladimír Beregi PhD., Mgr. Ivan Iskra a Mgr. Dušan Mesík.

Pri vykonávaní exorcizmu je potrebné postupovať veľmi rozvážne a prísne zachovávať predpisy stanovené Cirkvou. Kontaktovať exorcistu môže len kňaz, nie postihnutá osoba, aby nedošlo k zneužitiu (profanácia, medializácia) tejto dôležitej pastoračnej služby.

Rovnako je potrebné rozlíšiť, či sa v danom prípade nejedná o psychickú chorobu (úchylku), ktorej liečenie patrí do oblasti lekárskej vedy. Preto skôr, ako kňaz pošle postihnutú osobu za exorcistom, má sa po porade s exorcistom alebo s odborníkom – lekárom presvedčiť, že naozaj ide o nadprirodzené pôsobenie zla. Kontakt na odborníka – lekára môže našim záujemcom poskytnúť ThLic. Ján Viglaš.

Prosíme, všetci sa pravidelne za našich exorcistov modlime.

Úcta ku sviatosti pokánia

Každá sviatosť, ako Boží nástroj posvätenia človeka, si vyžaduje primeranú úctu. Veriaci majú voči sviatosti pokánia prechovávať a budovať úctu – aj vonkajšiu (napr. častým a dobrým spovedaním sa, dôstojným postojom ku kajúcnosti a kajúcnikom v spovednom rade, verejnou modlitbou za spovedníkov...) – aj vnútornú (napr. zachovávaním spovednej tajnosti, slušným vyjadrovaním sa o spovedi, vrúcnu vdakou za dar tejto sviatosti...).

Spovedníci prejavujú úctu ku sviatosti pokánia najmä tým, že ochotne, obetavo a dobre spovedajú, verne zachovávajú spovedné tajomstvo a nikdy si nedovolia žartovať na úkor spovede alebo spovedajúcich sa.

Jurisdikcia kaplánov Ordinariátu OS a OZ SR

Apoštolská konštitúcia *Spirituali militum curae* (čl. 5) z r. 1986 hovorí, že miesta vyhradené vojakom (v prípade nášho ordinariátu aj policajtom a väzenstvu), podliehajú najprv a principiálne jurisdikcii vojenského ordinára; jurisdikcii diecézneho biskupa sekundárne, totiž vtedy, keď nie je prítomný vojenský ordinár ani jeho kapláni: v takom prípade tak diecézny biskup, ako aj miestny farár, konajú (napr. spovedajú) vlastným právom.

Preto je potrebné rešpektovať jurisdikciu ordinariátu – a to nielen na vyhradených miestach, ale aj mimo týchto miest, pokiaľ o duchovnú službu požiadali veriaci, ktorí patria do duchovnej starostlivosti ordinariátu.

Ak však veriaci ordinariátu požiadajú o duchovnú službu miestneho farára, ten mu môže poslúžiť bez toho, že by k tomu potreboval súhlas duchovného z ordinariátu.

Prosíme duchovných správcov farností, aby boli ústretoví aj pri poskytovaní posvätných miest duchovným ordinariátu. Od duchovných ordinariátu sa však očakáva, aby včas požiadali o poskytnutie bohoslužobných priestorov (resp. spovednice), čo však by nemalo byť na úkor riadneho chodu farnosti.

Prosím, aby táto inštrukcia bola zaradená medzi normy našej diecézy.

Biskupský úrad Banská Bystrica
dňa 17.11.2016

Mons. Marián Chovanec
biskup